

Errata

- str. 6, řádek 4. zdola: přešíst → přečíst
- str. 19, řádek 12. shora: Nepotebuje → Nepotřebuje
- str. 22, řádek 3. zdola: plně → úplně
- str. 37, verš 53: najednou → Najednou
- str. 57, verš 257: potom → po tom
- str. 190, řádek 8. zdola: vedním → vedením

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
Filozofická fakulta
Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy
Arna Nováka 1
602 00 Brno

VZ 2001/222/05

Z latiny přeložili studenti Arcibiskupského gymnasia
pod vedením a za censury J. Kopeckého.
Ilustrace studentů a absolventů téhož ústavu,
jakož i jiných dobrodinců.
Coverdesign, grafická úprava, sazba Václav Šmilauer.
Nákladem vlastním vydali v Praze r. 2005
Jan Kopecký a Václav Šmilauer.

ISBN 80-239-5405-9

WALTHARIUS

PŘELOŽILI STUDENTI ARCIBISKUPSKÉHO GYMNASIA V PRAZE

&
JAN KOPECKÝ

PRAHA 2005

Pars prima

První část

- Tertia pars orbis, fratres, Europa vocatur,
 moribus ac linguis varias et nomine gentes
 distinguens, cultu tum religione sequestrans.
 Inter quas gens Pannoniae residere probatur,
 5 quam tamen et Hunos plerumque vocare solemus.
 Hic populus fortis virtute vigebat et armis,
 non circumpositas solum domitans regiones,
 litoris oceani sed pertransiverat oras,
 foedera supplicibus donans sternensque rebelles.
 10 Ultra millenos fertur dominarier annos.
 Attila rex quodam tulit illud tempore regnum,
 impiger antiquos sibimet renovare triumphos.
 Qui sua castra movens mandavit visere Francos,
 quorum rex Gibicho solio pollebat in alto,
 15 prole recens orta gaudens, quam postea narro;
 namque marem genuit, quem Guntharium vocitavit.
 Fama volans pavidis regis transverberat aures,
 dicens hostilem cuneum transire per Hystrum,
 vincentem numero stellas atque amnis arenas.
 20 Qui non confidens armis vel robore plebis
 concilium cogit, quae sint facienda, requirit.
 Consensere omnes foedus debere precari
 et dextras, si forte darent, coniungere dextris
 obsidibusque datis censum persolvere iussum;
 25 hoc melius fore, quam vitam simul ac regionem
 perdiderint natosque suos pariterque maritas.
 Nobilis hoc Hagano fuerat sub tempore tiro

- Třetina světa, bratři, jméno Evropa nese.
 Jména, jazyky, mravy tam národy mnohé se liší,
 posvátné obřady jsou u nich různé i života způsob.
 Mezi těmito národy lid též pannónský sídlí,
 5 jemuž spíše Hunové říkat ve zvyku máme.
 Tento národ vždy vynikal odvahou, ve zbrani silou —
 neměl dost na tom, že zemím okolním vládl,
 proto až ke břehu mořskému s hranicí země své došel.
 Prosícím dával mírové smlouvy, rebely rubal.
 10 Tak si prý vládu držel déle než po tisíc roků.
 Tomuto království kdysi panovník Attila vládl
 horlivý znovu si dobýt starou válečnou slávu.
 Se svým vojskem vytáhne, Franky navštívit velí.
 Král jim Gibicho vládl na trůně vysokém, jenž se
 15 radoval z potomka, o kterém později vyprávět budu,
 neboť syna jménem Gunther nedávno zplodil.
 Přiletí, sluch hned Gibichův zděšený zasáhne, zpráva,
 že prý nepřítel zástup již řeku překročil Dunaj
 v počtu větším hvězd i zrnek říčního písku.
 20 Král však nevěřil zbráním ni zdatnosti vlastního lidu,
 tak svolá radu a ptá se, co možno jest učinit nyní.
 Všichni se usnesli: o smlouvu mírovou požádat musí,
 pokud to nepřítel nabídne, ruku mu oddaně podat,
 rukojmí vydat a k tomu určené zaplatit daně:
 25 lepší to bude, než aby ztratili životy, zemi,
 navíc i o své ženy a děti zároveň přišli.
 V onom čase žil tam Hagen, vznešený mladík,

indolis egregiae, veniens de germine Troiae.
 Hunc, quia Guntharius nondum pervenit ad aevum,
 30 ut sine matre queat vitam retinere tenellam,
 cum gaza ingenti decernunt mittere regi.
 Nec mora, legati censum iuvenemque ferentes
 deveniunt pacemque rogant ac foedera firmant.
 Tempore quo validis steterat Burgundia sceptris,
 35 cuius primatum Heriricus forte gerebat.
 Filia huic tantum fuit unica nomine Hiltgunt,
 nobilitate quidem pollens ac stemmate formae.
 Debuit haec heres aula residere paterna
 atque diu congesta frui, si forte liceret.
 40 Namque Avarum firma cum Francis pace peracta
 suspendunt a fine quidem regionis eorum,
 Attila sed celeres mox huc deflectit habenas,
 nec tardant reliqui satrapae vestigia adire.
 Ibant aequati numero, sed et agmine longo.
 45 Quadrupedum cursu tellus concussa gemebat,
 scutorum sonitu pavidus superintonat aether.
 Ferrea silva micat totos rutilando per agros:
 haud aliter primo quam pulsans aequora mane
 pulcher in extremis renitet sol partibus orbis.
 50 Iamque Ararim Rodanumque amnes transiverat altos
 atque ad praedandum cuneus dispergitur omnis.
 Forte Cabillonis sedit Heriricus, et ecce
 attollens oculos speculator vociferatur:
 „Quaenam condense consurgit pulvere nubes?

obdařen výtečným nadáním, z rodu trójského vzešlý.
 Jeho se rozhodli poslat s obrovským pokladem Hunům,
 30 poněvadž kralevic Gunther ještě nedošel věku,
 v němž by se bez své matky na živu udržet mohl.
 Ihned se vyslanci s daní a mladíkem na cestu dali,
 na místo dorazí, o mír žádají, stvrzují smlouvy.
 Onoho času též Burgundsko pod žezlem královským bylo,
 35 kteréžto v rukou mocný panovník Heririk třímal.
 Ten měl jedinou dceru, jež jméno Hiltgunda nesla.
 Vznešenost, kterou se skvěla, věnčila tělesná krása.
 Jakožto dědička na dvoře otcově musela dlíti,
 dlouho se těšila z bohatství, dokud to dovolil osud.
 40 Hunové poté, co pevného míru sjednali s Franky,
 stanuli nyní až na samých hranicích Burgundů země.
 Brzy i do jejich kraje uzdu svou Attila stočil.
 Nelení šlechtici jeho, po stopách za ním se pustí.
 Kráčeli v pořádku daném, v dlouhém se valili šiku.
 45 Sténala země v otřesech dupotu pádicích kopyt,
 rachot štítů nesl se napříč třaslavým vzduchem.
 Železný zbraní les rudě se třpytil a na polích blýskal,
 jako když slunce krásné v nejzazších končinách země
 zasvitne, dále se rozlévá odrazem o plochu moře.
 50 Hluboké řeky již, Rhônu a Saônu, Hunové přešli,
 potom se celé vojsko po kraji rozptýlí pleníc.
 Tenkráté právě Heririk sídlil ve městě Chalôns.
 najednou hlídka pozvedne zraky a varovně zvolá:
 „Co je to za oblak prachu, jenž v dáli zvedá se hustý?

- 55 Vis inimica venit, portas iam claudite cunctas!
Iam tum, quid Franci fecissent, ipse sciebat
princeps et cunctos compellat sic seniores:
„Si gens tam fortis, cui nos simulare nequimus,
cessit Pannoniae, qua nos virtute putatis
60 huic conferre manum et patriam defendere dulcem?
Est satius, pactum faciant censumque capessant.
Unica nata mihi, quam tradere pro regione
non dubito; tantum pergant, qui foedera firment!“
Ibant legati totis gladiis spoliati,
65 hostibus insinuant, quod regis iussio mandat,
ut cessent vastare, rogant. Quos Attila ductor,
ut solitus fuerat, blande suscepit et inquit:
„Foedera plus cupio quam proelia mittere vulgo.
Pace quidem Huni malunt regnare, sed armis
70 inviti feriunt, quos cernunt esse rebelles.
Rex ad nos veniens dextram det atque resumat.“
Exivit princeps asportans innumeratos
thesauros pactumque ferit natamque reliquit.
Pergit in exilium pulcherrima gemma parentum.
75 Postquam complevit pactum statutique tributum,
Attila in occiduas promovet agmina partes.
Namque Aquitanorum tunc Alphere regna tenebat,
quem sobolem sexus narrant habuisse virilis,
nomine Waltharium, primaevo flore nitentem.
80 Nam iusiurandum Heriricus et Alphere reges
inter se dederant, pueros quod consociarent,

- 55 Přichází nepřátel síla, brány zavřete všechny!“
Král již tehdy věděl o tom, že podlehly Franky,
všechny starší svolal a promluvil těmito slovy:
„Jestliže lid tak silný, že se mu vyrovnat nelze,
z pannónské vykročil země, s jakou myslíte silou,
60 že se s ním můžeme utkat a vlast naši ubránit drahou?
Ať s námi raději uzavřou smlouvu a výpalné přijmou!
Mám jen jedinou dceru a tuto já k záchraně země
neváhám vydat. Ať vyrazí ti, kdo by stvrdili smlouvu
míru!“ Šli vyslanci královi, úplně zbavení mečů,
65 cizincům vyřídí, co jim králův ukládal příkaz,
prosí Huny, ať ihned ustanou s pleněním země.
Attila, jak byl zvyklý, vlídně je přijal a pravil:
„Více si dohody přeji než válčit s národem vaším,
Hunové vládnou raději v míru — jen neradi zbraní
70 udeří na ty, jež vidí, že nadvládě jejich se bouří.
Král váš k nám ať přijde, pravici podá i přijme.“
Heririk vydal se na cestu, Hunům nesčetné množství
přivezl pokladů, uzavřel smlouvu, odevzdal dceru.
Tak šel do cizí země překrásný rodičů poklad.
75 Poté, co za mír stanovil daně a potvrdil smlouvu,
Attila s vojskem směrem v oblasti západní táhl.
V oněch dobách Akvitáncům kraloval Alfer,
o němž se vypráví, že měl potomka mužského rodu
jménem Walther, jenž skvěl se květem raného mládí.
80 Dávno již králové Alfer a Heririk vzájemně slavný
slib si dali, že děti své svazkem manželským spojí,

cum primum tempus nubendi venerit illis.
 Hic ubi cognovit gentes has esse domatas,
 coeperat ingenti cordis trepidare pavore,
 85 nec iam spes fuerat saevis defendier armis.
 „Quid cessemus,“ ait, „si bella movere nequimus?
 Exemplum nobis Burgundia, Francia donant.
 Non incusamur, si talibus aequiperamur.
 Legatos mitto foedusque ferire iubebo
 90 obsidis inque vicem dilectum porrigo natum
 et iam nunc Hunis censum persolvo futurum.“
 Sed quid plus remorer? Dictum compleverat actis.
 Tunc Avares gazis onerati denique multis
 obsidibus sumptis Haganone, Hiltgunde puella
 95 nec non Walthario redierunt pectore laeto.
 Attila Pannonias ingressus et urbe receptus
 exulibus pueris magnam exhibuit pietatem
 ac veluti proprios nutrire iubebat alumnos.
 Virginis et curam reginam mandat habere,
 100 ast adolescentes propriis conspectibus ambos
 semper adesse iubet, sed et artibus imbuit illos
 praesertimque iocis belli sub tempore habendis.
 Qui simul ingenio crescentes mentis et aevo
 robore vincebant fortes animoque sophistas,
 105 donec iam cunctos superarent fortiter Hunos.
 Militiae primos tunc Attila fecerat illos,
 sed haud immerito, quoniam si quando moveret
 bella, per insignes isti micuere triumphos;

jakmile vhodného věku pro obřad svatební dojdou.
 Když se dozvěděl Alfer, že řečené říše se vzdaly,
 srdce jeho se začalo třásti nesmírným strachem:
 85 vždyť již nemělo naději se zbraní v ruce se bránit!
 „Nač tedy čekat,“ pravil, „když s nimi nemůžem válčit?
 Franky a Burgundsko příklad nám daly, dle něhož lze konat.
 Nikdo nám nemůže vyčítat, budem' -li jak oni jednat.
 Vysílám zmocněnce, příkaz jim dávám uzavřít smlouvu,
 90 v zástavu nabízím rukojmí — svého drahého syna;
 obnos, jenž teprve stanoven bude, zaplatím předem.“
 Proč bych dál zdržoval příběh? Řeč svou naplnil skutky.
 Tehdy konečně Avari s nákladem pokladů mnohých
 poté, co rukojmí vzali — Hageny, Hiltgundu dívku,
 95 Walthera —, na cestu zpět se vydali s veselou myslí.
 Attila do země pannónské vkročiv, vrátil se v město
 svoje a o děti ze zemí cizích s láskou se staral,
 jak by se na vlastní potomky slušelo, vzdělat je nechal.
 Péči o dívku na starost samotné královně svěřil,
 100 zatímco oběma mladíkům ve své blízkosti vlastní
 přikázal dlíti, sám pak je v umění učil a cvičil
 — především ve hrách, jež za času války jim k užitku budou.
 Chlapci rostli a s věkem i jejich duševní zdatnost.
 Předčili tělesnou silou siláky, mudrce duchem.
 105 Nakonec měli bez pochyb navrch nad všemi Huny.
 Tehdy je Attila svého vojska učinil vůdci.
 Právem, neboť oni, ať válku kdykoliv začal,
 uspěli, pokaždé skvěli se nemalým vítězstvím v poli.

- idcircoque nimis princeps dilexerat ambos.
 110 Virgo etiam captiva deo praestante supremo
 reginae vultum placavit et auxit amorem,
 moribus eximiis operumque industria habundans.
 Postremum custos thesauris provida cunctis
 efficitur, modicumque deest, quin regnet et ipsa;
 115 nam quicquid voluit de rebus, fecit et actis.
 Interea Gibicho defungitur, ipseque regno
 Guntharius successit et ilico Pannoniarum
 foedera dissolvit censumque subire negavit.
 Hoc ubi iam primum Haganonem cognoverat exul,
 120 nocte fugam molitur et ad dominum properavit.
 Waltharius tamen ad pugnas praecesserat Hunos,
 et quocumque iret, mox prospera sunt comitata.
 Ospirin elapsam Haganonem, regia coniunx,
 attendens domino suggestit talia dicta:
 125 „Provideat caveatque, precor, sollertia regis,
 ne vestri imperii labatur forte columna,
 hoc est, Waltharius vester discedat amicus,
 in quo magna potestatis vis extitit huius;
 nam vereor, ne fors fugiens Haganonem imitetur.
 130 Idcircoque meam perpendite nunc rationem:
 Cum primum veniat, haec illi dicite verba:
 ‚Servitio in nostro magnos plerumque labores
 passus eras ideoque scias, quod gratia nostra
 prae cunctis temet nimium dilexit amicis.
 135 Quod volo plus factis te quam cognoscere dictis:

- Proto si vládce Hunů nadmíru oblíbil oba.
 110 Rovněž zajatá dívka, neb bůh to nebeský dopřál,
 pozornost paní si získala, brzy i náklonnost její —
 vždyť byly píle i způsoby vybrané Hiltgundě vlastní.
 Nakonec nad všemi poklady strážkyně bystrou se stala,
 pouze nemnoho scházelo, aby též nevládla sama,
 115 neboť s věcmi činila všechno, co se jí chtělo.
 Mezitím Gibicho zemře a vládu královskou Gunther
 převezme po něm. Ten ihned smlouvu kdys' stvrzenou s Huny
 zruší a odmítne nadále odvádět smluvené daně.
 Když se v exilu řečenou novinu doslechne Hagen,
 120 Na noční útěk se připraví, prchne k pánovi svému.
 Walther však nadále Huny, jimž velel, do bojů vodil.
 Kamkoliv zamířil kroky, brzy jej provázal úspěch.
 Ospirin, králova žena, dumala o těchto věcech.
 Nakonec takové rady svému pánovi dala:
 125 „Nechť je bdělý a pozor si dá Váš královský důvtip,
 aby co nevidět říše Vaší nepadl pilíř:
 Myslím, aby Váš přítel Walther nezmizel rovněž,
 ve kterém vlády naší spočívá nemálo moci.
 Bojím se, aby snad Hagenův útěk mu příkladem nebyl.
 130 A proto nyní tento můj návrh pečlivě zvažte:
 Ihned, jakmile přijde, takhle mu řekněte slova:
 ‚V našich službách jsi mnohokrát těžkosti velké a strasti
 vytrpěl. A proto věz, že naše královská milost
 má tě obzvláště ráda, více než přátele všechny.
 135 Chceme, abys to poznal ze skutků spíše než ze slov.

*Interea Gibicho defungitur, ipseque regno
Guntharius successit et ilico Pannoniarum
foedera dissolvit censumque subire negavit.*

(vv. 116–118)

Mezitím Gibicho zemře a vládu královskou Gunther
převzme po něm. Ten ihned smlouvu kdys' storzenou s Huny
zruší a odmítne nadále odvádět smluvené daně.

Elige de satrapis nuptam tibi Pannoniarum
 et non pauperiem propriam perpendere cures.
 Amplificabo quidem valde te rure domique,
 nec quisquam, qui dat sponsam, post facta pudebit.¹
 140 Quod si completis, illum stabilire potestis.“
 Complacuit sermo regi, coepitque parari.
 Waltharius venit, cui princeps talia pandit,
 uxorem suadens sibi ducere; sed tamen ipse
 iam tum praemeditans, quod post compleverat actis,
 145 his instiganti suggestibus obvius inquit:
 „Vestra quidem pietas est, quod modici famulatus
 Causam conspicitis; sed quod mea segnia mentis
 intuitu fertis, numquam meruisse valerem.
 Sed precor, ut servi capiatis verba fidelis:
 150 Si nuptam accipiam domini praecepta secundum,
 vinciar inprimis curis et amore puellae
 atque a servitio regis plerumque retardor,
 aedificare domos cultumque intendere ruris
 cogor, et hoc oculis senioris adesse moratur
 155 et solitam regno Hunorum impendere curam.
 Namque voluptatem quisquis gustaverit, exin
 intolerabilius consuevit ferre labores.
 Nil tam dulce mihi, quam semper inesse fideli
 obsequio domini; quare, precor, absque iugali
 160 me vinclo permitte meam iam ducere vitam!
 Si sero aut medio noctis mihi tempore mandas,
 ad quaecumque iubes, securus et ibo paratus.

Proto si vyber nevěstu z pannónských šlechtických rodů;
 na svou chudobu nemysli, ani se kvůli ní netrap:
 arcí tě zahrnu majetkem, dostaneš domov i půdu,
 kdo ti dá nevěstu, za to se po svatbě nebude stydět.¹
 140 Tak pokud stane se, Walthera zde udržet budete moci.“
 Nápad ten králi se líbil, do příprav pustil se ihned.
 Jakmile Walther přijde, král mu svůj vyjeví záměr,
 aby se oženil s ženou hunskou, přemlouvá reka.
 Ten však již tehdy snoval, co později uvedl v skutek,
 145 a proto na rady krále odvětil takovou řečí:
 „Jest to známka dobroty Vaší, že na věci sluhy
 nízkého hledíte. Abyste moje nápady hloupé
 před zraky svými snášel, to bych si nemohl nikdy
 zasloužit. Přesto však prosím, vyslyšte věrného slouhy
 150 slova: pokud si na Vaši radu manželku vezmu,
 především péčí a láskou k dívce té připoután budu.
 Tak potom často zdržován budu od služeb králi,
 vystavět domov a hledět si polností bude mi nutno.
 Všechno to bude mi bránit pobývat před Vaší tváří,
 155 jakož i hunské říši věnovat obvyklou péči.
 Neboť každý, jen co zakusil rozkoše těla,
 o to hned hůře začal strasti a námahy snášet.
 Nic mi však tak milé není, jako být ve věrnou službu
 pánovi pohroužen; proto Vás prosím, abyste život
 160 chomoutu manželství prostý i nadále vésti mi dopřál!
 Jestliže pozdě či uprostřed noci mi svěříte úkol,
 za tím, k čemu mi určíte, klidný a připraven půjdu.

In bellis nullae persuadent cedere curae,
nec nati aut coniunx retrahentque fugamque movebunt.

- 165 Testor per propriam temet, pater optime, vitam
atque per invictam nunc gentem Pannoniarum,
ut non ulterius me cogas sumere taedas.“
His precibus victus suasus rex deserit omnes,
sperans Waltharium fugiendo recedere numquam.
- 170 Venerat interea satrapae certissima fama
quandam, quae nuper superata, resistere gentem
ac bellum Hunis confestim inferre paratam.
Tunc ad Waltharium convertitur actio rerum.
Qui mox militiam percensuit ordine totam
- 175 et bellatorum confortat corda suorum,
hortans praeteritos semper memorare triumphos
promittensque istos solita virtute tyrannos
sternere et externis terrorem imponere terris.
Nec mora, consurgit sequiturque exercitus omnis.
- 180 Ecce locum pugnae conspexerat et numeratam
per latos aciem campos digessit et agros.
Iamque infra iactum teli congressus uterque
constiterat cuneus. Tunc undique clamor ad auras
tollitur, horrendam confundunt classica vocem,
- 185 continuoque hastae volitant hinc indeque densae.
Fraxinus et cornus ludum miscebat in unum,
fulminis inque modum cuspis vibrata micabat.
Ac veluti boreae sub tempore nix glomerata
spargitur, haud aliter saevas iecere sagittas.

- Žádný ohled či láska mne nepohnou k ústupu v boji,
choť ni děti mě nebudou brzdit a k útěku svádět.
- 165 Nejlepší z otců, při Vašem životě jakož i hunském
kmeni, jenž dosud poražen nebyl, snažně Vás prosím,
abyste mne již vícekrát nenutil podstoupit sňatek.“
Přesvědčen těmito prosbami, panovník naléhat přestal,
doufaje, Walther jeho že ze země neprchne nikdy.
- 170 Mezitím dorazí k vladaři zpráva nadmíru jistá:
Jakýsi z kmenů, jenž byl nedávno zdolán, se vzpírá,
najednou proti Hunům připraven pozvedá válku.
Tehdy věc celá do rukou Waltherovi svěřena byla.
Ten brzy vojsko veškeré do řady nastoupit nechá,
- 175 a svých vojáků k odvaze povzbudí udatná srdce,
nabádá, vítězství předešlá stále ať v paměti drží.
Slíbí, že s odvahou obvyklou tyhle zběsilce potře,
zemím cizím strachu a hrůzy nažene dosti.
Nemešká, vyráží na cestu vojskem provázen celým.
- 180 Potom prohlédne místo vhodné k svedení bitvy,
po širých pláních a rolích spočtené postaví vojsko.
To však již, rychleji než bys mrštil oštěpem, stojí
obě vojska proti sobě a odevšad pokřik
do vzduchu zvedá se, polnice ryk svůj slévají strašný.
- 185 Ihned ze stran obou oštěpy létají hustě,
zbraně z dřínu a jasanu ve hře se smísily jedné,
kopí vržené na způsob blesku se ve slunci mihne.
Jako když chuchvalce sněhu v zimního nečasu době
létají, tak nyní vojáci házejí zbraně své kruté.

- 190 Postremum cunctis utroque ex agmine pilis
 absumptis manus ad mucronem vertitur omnis.
 Fulmineos promunt enses clipeosque revolvunt,
 concurrunt acies demum pugnamque restaurant.
 Pectoribus partim rumpuntur pectora equorum,
 195 sternitur et quaedam pars duro umbone virorum.
 Waltharius tamen in medio furit agmine bello,
 obvia quaeque metens armis ac limite pergens.
 Hunc ubi conspiciunt hostes tantas dare strages,
 ac si praesentem metuebant cernere mortem,
 200 et quemcunque locum, seu dextram sive sinistram,
 Waltharius peteret, cuncti mox terga dederunt
 et versis scutis laxisque feruntur habenis.
 Tunc imitata ducem gens maxima Pannoniarum
 saevior insurgit caedemque audacior auget,
 205 deicit obstantes, fugientes proterit usque,
 dum caperet plenum belli sub sorte triumphum.
 Tum super occisos ruit et spoliaverat omnes.
 Et tandem ductor recavo vocat agmina cornu
 ac primus frontem festa cum fronde revinxit,
 210 victrici lauro cingens sua tempora vulgo,
 post hunc signiferi, sequitur quos cetera pubes.
 Iamque triumphali redierunt stemmate compti
 et patriam ingressi propria se quisque locavit
 sede, sed ad solium mox Waltharius properavit.
 215 Ecce palatini decurrunt arce ministri
 illius aspectu hilares equitemque tenebant,

- 190 Nakonec, když už k vrhání oštěpy neměla ze stran
 žádná, po mečích zběsile sahají vojáků ruce.
 Vytáhne každý svou blyštivou čepel a kryje se štítem.
 Konečně ostří se srazí, řež tak obnoví zblízka.
 Předkem do sebe vrážejí koně, až v hrudi jim praská,
 195 někteří jezdci jsou se sedla tvrdým svržení štítem.
 Walther však přes všechno řadí uprostřed bitevní vřavy:
 hrne se vpřed a stíná vše, co v cestě mu stojí.
 Nepřítel jeho spatřiv, jak krutě rozsévá zkázu,
 bál se naň pohlédnout, jako by stála tu samotná smrtka.
 200 Lhostejno, na které místo, vpravo či nalevo, v útok
 Walther se pustil, všichni tam se štíty na zádech tryskem
 plným se na útěk dali, práskli do bot a prchli.
 Zuřivě povstane mocný kmen Pannónců po vzoru vůdce,
 krev a řež hroznou lítě tu množí: ty, co se staví
 205 na odpor, kosí, zašlape ty, co se na útěk dali,
 dokud si válečné nezíská vítězství jasné a plné.
 Potom se vrhne na těla padlých, obere všechny.
 Nakonec vůdce svolá oddíly troubením rohu,
 a jako první si čelo listím ovine slávy,
 210 vítězným z vavřínu věncem skráně si před vojskem zdobě.
 Po něm tak učiní nosiči vlajek, po těch pak mužstvo
 zbylé. Zdobeni vítězství věnci nastoupí cestu
 zpáteční. Do vlasti vkročili, každý se odebral domů,
 jediný Walther však rovnou si pospíšil ke trůnu krále.
 215 Od dvora lidé a sluhové ihned se sbíhají k němu,
 šťastní, že opět jej vidí, oře mu k seskoku drží,

*Waltharius tamen in medio furit agmine bello,
obvia quaeque metens armis ac limite pergens.*

(vv. 196s.)

*Walther však přes všechno řadí uprostřed bitevní vřavy;
hrne se vpřed a stíná vše, co v cestě mu stojí.*

donec vir sella descenderet inclitus alta.
 Si bene res vergant, tum demum forte requirunt.
 Ille aliquid modicum narrans intraverat aulam
 220 — lassus enim fuerat — regisque cubile petebat.
 Illic Hiltgundem solam offendit residentem.
 Cui post amplexus atque oscula dulcia dixit:
 „Ocius huc potum fertis, quia fessus anheles.“
 Illa mero tallum complevit mox pretiosum
 225 porrexitque viro, qui signans accipiebat
 virgineamque manum propria constrinxit. At illa
 astitit et vultum reticens intendit herilem,
 Walthariusque bibens vacuum vas porrigit olli
 — ambo etenim norant de se sponsalia facta —
 230 provocat et tali caram sermone puellam:
 „Exilium pariter patimur nam tempore tanto,
 non ignorantes, quid nostri forte parentes
 inter se nostra de re fecere futura.
 Quamne diu tacito premimus haec ipsa palato?“
 235 Virgo per hyroniam meditando hoc dicere sponsum
 paulum conticuit, sed postea talia reddit:
 „Quid lingua simulas, quod ab imo pectore damnas,
 oreque persuades, toto quod corde refutas,
 sit veluti talem pudor ingens ducere nuptam?“
 240 Vir sapiens contra respondit et intulit ista:
 „Absit quod memoras, dextrorsum porrige sensum!
 Noris me nihilum simulata mente locutum,
 nec quicquam nebulae vel falsi interfore crede!

než muž slavný z výše svého sesedne sedla.
 Potom se ptají, zda všechno se vyvíjí zdárně.
 Utrousil jen něco málo, neboť byl unaven bojem,
 220 vstoupiv do hradu, kroky své zamířil v komnatu krále.
 Tam však Hiltgundu pouze našel sedící v křesle,
 které, když ji byl nejdříve objal a políbil, řekl:
 „Podej mi rychle nápoj, neb sotva únavou dýchám.“
 Hiltgunda ihned ve vzácný pohár nalila víno
 225 čisté a muži ho podala. Ten jej požehnav přijal,
 dlaní svou dívčinu ruku pevně uchopil. Ta pak
 nablízku stála a mlčky hleděla do tváře reka —
 229 o sňatku slíbeném kdysi oba věděli dobře.
 228 Walther se napil, pohár prázdný nazpět jí podal,
 230 potom se k dívce své milé s touto obrátil řečí:
 „Po dobu již tak dlouhou vyhnanstvím trpíme oba,
 232– vědouce dobře, co nám za osud rodiče naši
 –233 společně dohodli. Jak ale dlouho již mlčíme o tom?“
 235 Dívku napadlo, že se jí snoubenec vysmívá v skrytu,
 mlčela chvíli, pak ale jemu v odpověď dí: „Proč
 slovy předstíráš to, čím pohrdáš v nejhlubším nitru?
 Proč mne přemlouváš k tomu, co odmítáš z celého srdce,
 jako by hanba to byla vzít si takovou ženu?“
 240 Na to muž moudrý odpověděl rychle a namítl toto:
 „Nechť jsem dalek toho, cos' řekla, nyní však bděle
 poslouchej. Věz, že nic jsem neřekl klamně, a také
 věř mi, že lež ni úlisnost v řeči mé nebude žádná.

- Nullus adest nobis exceptis namque duobus.
 245 Si nossem temet mihi promptam impendere mentem
 atque fidem votis servare per omnia cautis,
 pandere cuncta tibi cordis mysteria vellem.“
 Tandem virgo viri genibus curvata profatur:
 „Ad quaecumque vocas, mi domne, sequar studiose
 250 nec quicquam placitis malim praeponere iussis.“
 Ille dehinc: „Piget exilii me denique nostri
 et patriae fines reminiscor saepe relictos,
 idcircoque fugam cupio celerare latentem.
 Quod iam prae multis potuissem forte diebus,
 255 si non Hiltgundem solam remanere dolerem.“
 Addidit has imo virguncula corde loquelas:
 „Vestrum velle meum, solis his aestuo rebus.
 Praecipiat dominus, seu prospera sive sinistra
 eius amore pati toto sum pectore praesto!“
 260 Waltharius tandem sic virginis inquit in aurem:
 „Publica custodem rebus te nempe potestas
 fecerat, idcirco memor haec mea verba notato:
 Inprimis galeam regis tunicamque tralicem
 — assero loricam fabrorum insigne ferentem —
 265 diripe, bina dehinc mediocria scrinia tolle.
 His armillarum tantum da Pannonicarum,
 donec vix unum releves ad pectoris imum.
 Inde quater binum mihi fac de more coturnum,
 tantundemque tibi patrans imponito vasis:
 270 Sic fors ad summum complentur scrinia labrum.

- Kromě nás dvou samotných, vůbec nikdo tu není;
 245 kdybych jen věděl, že věnovat budeš mi pozornost bdělou,
 rovněž pak slíbíš, že všechno to v tajnosti uchováš věrně,
 chtěl bych ti vyjevit srdce svého tajemství všechna.“
 Na to se sklonila k mužovým kolenům dívka a řekla:
 „Cokoliv, k čemu mne vyzveš, můj pane, vykonám snažně,
 250 nic ať nechci více než tvoje příkazy milé!“
 Walther na to: „Mám už vyhnanství našeho zkrátka
 po krk; často jsem v myšlenkách v krajíně ztracené vlasti,
 pročež si s útekem pospíšit chci a potajmu prchnout.
 To jsem již před mnoha dny byl mohl učinit, kdybych
 255 necítil bolest, že tady Hiltgunda zůstane sama.“
 Na to mu dívenka odvěti řečí z hloubi své duše:
 „Vaše vůle jest i má, jen potom já planu.
 Pán ať přikáže, štěstí i neštěstí v celém svém srdci
 z lásky k němu jsem hotova snášet!“ Konečně Walther
 260 v ucho své dívky věci zašeptal takové: „Vzhledem
 k tomu, že z vůle místních stala ses pokladů strážcem,
 poslyš, co ti teď řeknu, a uchovej tato má slova:
 Nejprve seber královu přílbu a tuniku tkanou
 trojitě — myslím ten krunýř, co umělců prací je zdoben —,
 265 dále pak vezmi dvě torny, asi tak prostředně velké.
 Tolika cennostmi Hunů je napln, že obtížně pouze
 budeš schopna jednu z nich zvednout do výše hrudi.
 Dále mi čtvery obstaraj páry holínek běžných,
 sobě též opatři stejný počet a na cestu zabal.
 270 Tak se torny zaplní obě až po okraj samý.

Insuper a fabris hamos clam posce retortos:
 nostra viatica sint pisces simul atque volucres,
 ipse ego piscator, sed et auceps esse coartor.
 Haec intra ebdomadam caute per singula comple.
 275 Audisti, quid habere vianti forte necesse est.
 Nunc, quo more fugam valeamus inire, recludo:
 Postquam septenos Phoebus remeaverit orbis,
 regi ac reginae satrapis ducibus famulisque
 sumptu permagno convivium laeta parabo
 280 atque omni ingenio potu sepelire studebo,
 donec nullus erit, qui sentiat hoc, quod agendum est.
 Tu tamen interea mediocriter utere vino
 atque sitim vix ad mensam restinguere cura.
 Cum reliqui surgant, ad opuscula nota recurre.
 285 Ast ubi iam cunctos superat violentia potus,
 tum simul occiduas properemus quaerere partes.“
 Virgo memor praecepta viri complevit; et ecce,
 praefinita dies epularum venit, et ipse
 Waltharius magnis instruxit sumptibus escas.
 290 Luxuria in media residebat denique mensa.
 Ingrediturque aulam velis rex undique septam.
 Heros magnanimus solito quem more salutans
 duxerat ad solium, quod bissus compsit et ostrum.
 Consedit laterique duces hinc indeque binos
 295 assedis iubet; reliquos locat ipse minister.
 Centenos simul accubitus iniere sodales,
 diversasque dapes libans conviva resudat.

Ještě o háky kroucené kováře požádej tajně:
 po cestě budou nám potravou toliko ryby a ptáci;
 rybářem jakož i ptáčníkem stát se nyní jsem nucen.
 Během tohoto týdne všechno to potají učíň.
 275 Slyšelas' právě, co nutno, abychom na cestu měli,
 kterak se můžeme na útěk dát, ti vyjevím nyní.
 Poté, co právě sedmkrát Foibos oběhne Zemi,
 králi a královně, velmožům, knížatům jakož i sluhům
 připravím veselou hostinu na vlastní nemalý výdaj.
 280 Budu se tak dlouho snažit v chlastu pohřbít je všechny,
 dokud tam nebude nikdo, kdo by o sobě věděl.
 Ty si však mezitím toliko prostředně užívej vína,
 hled', ať jen stěží u stolu pitím uhasíš žízeň.
 Až se ostatní zvednou, vrať se k práci své běžné.
 285 Jakmile přemůže všechny vinného nápoje síla,
 tehdy se spolu vydejme spěšně západním směrem.“
 Dívka slov jeho dbalá splnila příkazy dané.
 Hled' me, už nastal den určený k hostině, Walther
 osobně s velkými výdaji krmě připravit nechal.
 290 Přepych a bohatství vůbec trůnily uprostřed stolu.
 Panovník vstupuje do síně závěsy zdobené všude,
 jehož způsobem obvyklým srdnatý hrdina zdraví,
 potom ho uvádí k trůnu, jež zdobí nachové plátno.
 Usedl král a po obou stranách přisednout káže
 295 šlechticům dvěma. Ostatním místa přidělí sluha.
 Naráz usedli hosté ke stolu na stovku židlí;
 hodovník krmil se různými jídly, až pot po něm tekl,